

Kemterî Mahlaslı Bir Şairin Şiirlerinde Alevi-Bektaşî Unsurları

Merve Kozikoğlu

<https://orcid.org/0000-0003-2804-9722> | mervekozikoglu@gmail.com

Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Öz

Bektaşîlik 13. yüzyılda ortaya çıkmış ve Anadolu'da Alevilik ile bütünleşerek birlikte anılmıştır. Bektaşîliği oluşturan temellere ve tesirlere bakıldığında Hurufilik, Şiilik ve tasavvuf olduğu görülmektedir. Bektaşî şairlerin düşünceleri, tarikatlarına has usulleri eserlerini de etkilemiştir. Bektaşîlik daha çok tekke edebiyatını etkilese de divan şiiri de Bektaşîlikten etkilenmiştir. Biz de bu bildirimizde İBB Atatürk Kitaplığında keşfettiğimiz OE_Yz_0723 numarada bulunan yazma eserin içerisinde yer alan Kemterî mahlaslı şairin şiirlerini inceledik. Eser kütüphanede bir mecmua olarak kaydedilmiştir. Eserin başında ve sonunda başka şairlere ait şiirler bulunmaktadır. Eserin başında başka bir esere ait olduğu tahmin edilen 4 varaktan oluşan bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümden sonra Divân-ı Perâkende başlığıyla yazılmış bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümde Zekâyî ve Nizami mahlaslı iki şaire ait şiirler bulunmaktadır. Bunların dışında bazı şiirlerde mahlas bulunmamaktadır. Şiirlerin içeriğine baktığımızda Alevi-Bektaşî unsurların olduğunu görülmektedir. Bu şiirlerin yer aldığı bölüm 10 varaktan oluşmaktadır. Eserin sonunda ise Kazım adlı bir şaire ait şiirler bulunmaktadır. Yazma eserde Kemterî'nin şiirlerinin yer aldığı bölüm ise 12. varaktan itibaren başlamaktadır. Toplamda 108 varak olan eserin 70 varağı Kemterî'ye aittir. Onun şiirleri bir divan oluşturabilecek kadar çoktur. Eserde ona ait ilk şiir Nefes başlığında Nefes nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Nefesler, Alevi Bektaşî şairlerin en sık kullandığı nazım şekillerindendir. Bu ve devamındaki diğer şiirlerinden hareketle de onun Alevi-Bektaşîlik geleneğine bağlı bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Kendinden başka Alevi-Bektaşî şairlerini de şiirlerinde anmıştır. Hacı Bektaşî Velî'den, Molla Camî'den, Nesîmî'den ve birçok tarikat şeyhinden, Alevi-Bektaşî şairinden bahsetmiş, onların şiirlerinden örnekler vermiştir. Yazdığı şiirlerde nefeslere, kıtalara, mersiyelere yer vermiştir. Şiirlerinde aruz vezni genel anlamda hatasız kullanmıştır. Farklı vezinler kullansa da genellikle remel bahrinin “fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün” vezniyle, hece bahrinin “mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün” vezni ve Nefeslerinde “mefâilün mefâilün feûlün” vezniyle şiirler yazmıştır. Veznin yanında dili de başarıyla kullanmıştır. Şiirlerinin muhtevasını Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Fatıma ve Ehli Beyt sevgisi, Kerbela olayı, yaşananlardan duyduğu acı, On İki İmam oluşturmaktadır. Hz. Hasan ve Hüseyin'e mersiyeler, Kerbela olayını içeren mersiyeler, nefesler, ya Ali redifli şiirler, tarikata girenler için yazdığı öğüt niteliğinde şiirler bulunmaktadır. Yazdığı bir mersiyenin bir mısrası “Kerbela naryla dağ-ı sineni dağla bugün” bir diğer mısrası ise “Şah Hüseyin matemidir karalar bağla bugün” şeklindedir. Bu mısralar onun şiirlerine ve bu geleneğe bağlılığına küçük bir örnektir. Biz de Kemterî'nin şiirlerini, Alevi Bektaşî edebiyatının kaynaklarından faydalanarak içerik, nazım şekilleri, vezin, dil ve eseri oluşturan diğer

unsurlar açısından inceledik ve tablolaştırdık. Kemterî'nin şiirleri, anlattığımız yönlerden bakıldığında Alevi-Bektaři edebiyatı ve Türk Edebiyatı açısından önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Türk İslam Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Kemterî, Alevi-Bektaři Edebiyatı, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin.

Etik Beyan	Bu alışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Kemterî Mahlaslı Bir şairin şiirlerinde Alevi-Bektaři Unsurları" adlı tebliğın özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliř Tarihi	26.07.2023
Kabul Tarihi	10.08.2023
Yayım Tarihi	12.08.2023
Kategori	Sanat ve Beřeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat, Sanat ve Beřeri Bilimler, Dil ve Dilbilim
Araştırma Alanı	Türk Dili ve Edebiyatı
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempzyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/537
Yer ve Tarih	evrim İçi - 26-31 Ađustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneđi
Bildiri Oturum Bilgisi	13. Oturum - 28 Ađustos 2023 Pazartesi 17:00 - 18:10
Telif Hakkı	© 2023 Merve Kozikoğlu. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Kozikoğlu, Merve. "Kemterî Mahlaslı Bir şairin şiirlerinde Alevi-Bektaři Unsurları". <i>TSBS Bildiriler Dergisi</i> 3 (2023), 357-360. https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.537

Alevi-Bektashi Elements in the Poems of a Poet with a Kemterî Pseudonym

Merve Kozikoğlu

 <https://orcid.org/0000-0003-2804-9722> | mervekozikoglu@gmail.com

Master's Student, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Türkiye

Abstract

Bektashism emerged in the 13th century and was associated with Alevism in Anatolia. Looking at the foundations and influences that make up Bektashism, it is seen that there are Hurufism, Shiism, and Sufism. The thoughts of Bektashi poets and their styles peculiar to their sects also affected their works. Although Bektashism mostly affected dervish lodge literature, divan poetry was also influenced by Bektashism. In this paper, we examined the poems of the poet with the pseudonym Kemterî in the manuscript number OE_Yz_0723 that we found in the İBB Atatürk Library. The work was recorded as a journal in the library. There are poems by other poets at the beginning and end of the work. At the beginning of the work, there is a section consisting of 4 leaves, which is thought to belong to another work. After this section, there is a section titled as "Divân-ı Perâkende". This section contains poems belonging to two poets with Zekâyî and Nizami pseudonyms. Apart from these, some poems do not have pseudonyms. Considering the content of the poems, Alevi-Bektashi elements are noticed. The section in which these poems are included consists of 10 leaves. At the end of the work, the poems belong to a poet named Kazım. The section in which Kemterî's poems are included in the manuscript starts from the 12th leaf. 70 leaves of the work, which has 108 leaves in total, belong to Kemterî. His poems are so many that they can form a divan. The first poem belonging to him in work was written in Nefes verse under the title "Nefes". The Nefes' are one of the most frequently used verse forms by Alevi Bektashi poets. Based on this and other poems that follow, we understand that he is a poet who adheres to the Alevi-Bektashi tradition. He mentioned Alevi-Bektashi poets other than himself in his poems. He mentioned about Haji Bektash Veli, Molla Jami, Nesîmî, many sect sheiks, and Alevi-Bektashi poets and gave examples of their poems. He included breaths, stanzas, and elegies in his poems. He used Aruz's prosody in his poems without any mistakes. Although he used different meters, he usually wrote with "fâilâtun fâilâtun fâilâtun fâilun" meter of remel bahri, "mefâilun mefâilun mefâilun mefâilun" meter of hecez bahri and wrote poems with "mefâilun mefâilun feûlun" meter in his Nefes. Besides the meter, he also used the language successfully. The content of his poems constitutes Hazrat Muhammed, Hazrat Ali, Hazrat Hassan, Hazrat Hussein, Hazrat Fatima and the love of Ahl al-Bayt, the Karbala incident, the pain felt from what happened, and the Twelve Imams. There are elegies to Hazrat Hassan and Hussein, dirges containing the Karbala event, the Nefes', poems with Ali Redif, and poems of advice that he wrote for those who entered the sect. One verse of a dirge he wrote is "Kerbela nariyla dağ-ı sineni dağla bugün (Turkish in origin)" and another verse is "Şah Hüseyin matemidir karalar bağla bugün (Turkish in origin)". These verses are a small sample of his poems and his commitment to

this tradition. We examined Kemterī's poems in terms of the content, verse forms, meter, language, and other elements that make up the work by benefiting from the sources of Alevi Bektashi literature. Kemterī's poems have an important place in terms of Alevi-Bektashi literature and Turkish literature.

Keywords

Turkish Islamic Literature, Old Turkish Literature, Kemterī, Alevi-Bektashi Literature, Hazrat Hassan, Hazrat Hussein.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “Alevi-Bektashi Elements in the Poems of a Poet with a Kemterī Pseudonym” presented at the Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2023-07-26
Accepted	2023-08-10
Published	2023-08-12
Category	Art & Humanities, Religion & Theology, Art & Humanities, Language & Linguistics
Research Area	Turkish Language and Literature
Conference	:
Title	3rd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/537
Location & Date	Online - 26-31 August 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 13 - August 28, 2023, Monday 17:00 - 18:10
Copyright	© 2023 Merve Kozikoğlu. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Kozikoğlu, Merve. “Alevi-Bektashi Elements in the Poems of a Poet with a Kemterī Pseudonym”. <i>TSBS Proceedings Journal</i> 3 (2023), 357-360. https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.537